

K. Hutschenreuter, K. Bihler, P. Fritsche: *Anaesthesie in extremen Altersklassen*. 250 pag., 89 afb. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York 1970. Prijs DM 48,-.

Dit boek bevat de voordrachten, die tijdens de „XI. gemeinsamen Tagung der Österreichischen, Schweizerischen und Deutschen Gesellschaften für Anaesthesiologie und Wiederbelebung” van 3 tot 6 september 1969 in Saarbrücken zijn gehouden over het thema: „Anesthesie bij extreme leeftijdsgroepen”, d.w.z. pasgeborenen, zuigelingen en geriatrische patiënten.

In de eerste 100 bladzijden, handelend over de pasgeborene resp. de zuigeling, komen problemen aan de orde als reanimatie, het hyaline-membranen syndroom, de invloed van succinylcholine op de hartactie, de elektrolyten- en waterhuishouding en het warmteverlies tijdens de narcose. De speciale eisen, die aan de narcose worden gesteld bij bepaalde chirurgische ingrepen (neuro-, hart- en plastische chirurgie), worden tot slot kort behandeld.

In het tweede gedeelte wordt de anesthesie bij bejaarden besproken. Uitvoerig wordt ingegaan op een aantal deelproblemen, waarbij echter voorop wordt gesteld, dat een narcose bij deze categorie patiënten in principe niet afwijkt van een „normale” anesthesie. Wel wordt er de nadruk op gelegd dat een uitvoerig overleg tussen anesthesist en operateur noodzakelijk is, zowel over de aard van de anesthesie (lokaal of algemeen) en de pre- en postoperatieve begeleiding, als over de te verwachten complicaties tijdens de ingreep.

In de referaten handelend over de narcosetechniek worden zowel de fluothaan- als de nieuwere neurolept-anesthesie besproken, waarbij opvalt, dat de meningen over de indicatiestelling nogal verdeeld zijn. De dissociatieve anesthesie (Ketalar) lijkt, vooral in de orthopedische chirurgie, voordelen te bieden boven de conventionele methoden. Bijdragen over de pathofysiologie van ademhaling en circulatie tijdens en na de narcose en over het indicatiegebied van de plaatselijke verdoving besluiten dit gedeelte.

Samenvattend kan worden gezegd, dat dit boek door zijn specialistische karakter voornamelijk van belang is voor anesthesisten en in mindere mate voor chirurgen en andere vertegenwoordigers van operatieve disciplines, die met deze problematiek worden geconfronteerd.

H. P. van den Akker

A. Mack: *Full dentures*. A dental practitioner handbook No. 13. 106 pag., 130 afb. John Wright & Sons Ltd., Bristol 1971. Prijs £ 1.70.

Dit boekje maakt deel uit van een serie welke verschijnt onder de verzameltitel: „A dental practitioner handbook”. Binnen het kader van deze serie mag dan ook niet verwacht worden dat materialen en methodieken, die gebruikt worden bij de vervaardiging van een volledige prothese, aan kritische beschouwingen worden onderworpen. Wél wordt het gebruik van materialen en methodieken aan klinische omstandigheden getoetst.

De schrijver heeft de behandelde leerstof in 7 hoofdstukken ingedeeld. In het eerste hoofdstuk, tevens de inleiding, geeft de schrijver aan dat de vervaardiging van de

volledige prothese alleen dan tot een klinisch succes kan leiden wanneer een selectief gebruik gemaakt wordt van bestaande technieken en methodieken. De selectie behoort volgens de schrijver afgestemd te worden op de biologische en morfologische aspecten van zowel de patiënt als van de weefsels welke in betrekking staan tot de functie van de prothese.

In de hoofdstukken 2 en 3, voorzien van vele illustraties, worden dan ook de morfologie en de pathologie van de mondholtetamelijk uitgebreid behandeld. De wenselijkheid enkele elementen tot meerdere stabiliteit van de prothese te behouden, alsmede mogelijke voorbehandelingen van deze elementen, wordt besproken.

De verdere hoofdstukken zijn gewijd aan de onderscheiden klinische fasen van de behandeling.

Geheel in overeenstemming met het concept van selectief handelen, geeft de schrijver voor de te gebruiken materialen en methodieken gemotiveerde alternatieven aan.

De hierboven geschetste benadering van de problemen rond de vervaardiging van de volledige prothese maakt dat dit boekje warm in de belangstelling van de algemeen-practicus kan worden aanbevolen.

A. L. Bos

J. J. Pindborg: *Pathology of the dental hard tissues*. 443 pag., 434 afb. (waarvan enige in kleur). Scandinavian University Books. Munksgaard, Copenhagen 1970. Prijs Dan. Kr. 180,-.

In dit rijk geïllustreerde en fraai uitgevoerde boek van kloek formaat wordt een overvloed aan informatie geboden over de pathologie van de harde tandweefsels. Gewoonlijk wordt dit onderwerp in de leerboeken over pathologie van de mondholtetamelijk slecht stiefmoederlijk behandeld. Pindborg heeft zich daarom tot taak gesteld de schat aan materiaal, die in de literatuur in verspreide publikaties min of meer begraven ligt, samen te bundelen en, uitgebreid met eigen ervaringen, tot een boek te verwerken.

Het resultaat is een zeer systematisch opgezette monografie, waarin o.a. de volgende onderwerpen aan de orde komen: vormafwijkingen van gebitselementen, stoornissen in de tandformatie, stoornissen in de doorbraak, cariës, fracturen van gebitselementen, mechanische en chemische invloeden, resorpties en ankyloses.

Vrijwel alle afwijkingen worden met fraaie voorbeelden geïllustreerd. Het laatste deel van het boek is gewijd aan de odontogene tumoren, een gebied van de pathologie, waarop Pindborg een expert is.

Bij zijn inleiding gebruikt hij de nieuwe „W.H.O. International Classification of Diseases – Application to Dentistry and Stomatology I.C.D. – D.A.” 1969.

Alhoewel in een postscriptum wordt aangegeven dat Pindborg van vele zijden hulp heeft ontvangen bij de samenstelling van het boek, krijgt men na lezing nog meer bewondering voor de man, die reeds zovele activiteiten heeft ontplooid.

Ofschoon het boek primair bedoeld is voor de student in de tandheelkunde en het niet in de eerste plaats op de „praktijk is gericht”, lijkt het mij toch van belang voor de geïnteresseerde algemeen-practicus.

Ook de orthodontist, de specialist in de mondheekunde en de specialist op het gebied van de gebitspathologie zullen, mede door de uitgebreide literatuurverwijzing, in dit boek veel van hun gading kunnen vinden.

G. Boering

A. E. M. Aldus: *Handleiding voor de tandartsassistente*. Geheel herziene vierde druk, 128 pag. Stafleu & Tholen N.V., Leiden 1971. Prijs f 12.90.

In 1948 verscheen van Aldus een beknopte handleiding voor de aankomende tandartsassistente. Thans is de vierde druk verschenen, hetgeen wel aangeeft, dat er vrij veel vraag naar dit boekje is geweest.

De opzet is dezelfde gebleven, al is er uiteraard naar gestreefd, de inhoud aan te passen aan de vele veranderingen, die de tandheekkundige praktijkvoering in de laatste decennia ondergaan heeft. Een compleet leerboek is het niet, doch er staat veel wetenswaardigs in voor het meisje, dat dit beroep gekozen heeft. Zo komen er aan de orde aanwijzingen voor houding en optreden in de praktijk, een overzicht van de verschillende behandelingstypen, die de tandarts uitvoert, tandheekkundige terminologie, zorg voor instrumentarium, steriliseren, materialen, administratie en verscheidene andere onderwerpen. Het is binnen het bestek van het boekje uiteraard niet mogelijk al deze onderwerpen uitputtend te behandelen, zodat de tandarts zelf nog wel het nodige zal moeten bijschaven. Het is evenwel de vraag of deze hiervoor voldoende tijd beschikbaar heeft. Het boekje zou dan ook een aanmerkelijk grotere waarde hebben, als bepaalde onderdelen uitvoeriger behandeld waren. Dit geldt in het bijzonder voor de feitelijke assistentie aan de stoel. Niettemin is het de verdienste van de schrijver, dat hij iets in het licht gesteld heeft, waaraan tot nu toe, althans in de Nederlandse literatuur, vrijwel geen aandacht is besteed.

Het boekje maakt een verzorgde indruk en is voorzien van verscheidene foto's en tekeningen.

H. Orbaan

H. C. Killey, G. R. Seward, L. W. Kay: *An outline of oral surgery, part I*. 192 pag., 49 afb. John Wright & Sons Ltd., Bristol 1971. Prijs £ 2.00.

De uitgever John Wright brengt reeds gedurende enige tijd „Dental practitioner handbooks” in de handel. Op het gebied van de mondheekunde verschenen in deze serie werken over gingivitis, fracturen van de bovenkaak, fracturen van de onderkaak en geneesmiddelen in de tandheekkunde. Onlangs is het hierna te bespreken boekje, als nummer 10, verschenen.

De auteurs Killey en Kay hebben zich reeds door het schrijven van een aantal boeken een reputatie verworven in de wereld van de „oral surgery”. En deze reputatie wordt thans bevestigd, want van het nu verschenen boekje kan worden gezegd, dat de omvang ervan omgekeerd evenredig is met de inhoud.

In 187 pagina's wordt een grote hoeveelheid informatie gegeven. De behandelde onderwerpen zijn: instrumenten, steriliteit, hechttechniek, intra-orale incisies, de operatieve

verwijdering van gebitselementen, preprothetische chirurgie, pyogene infecties van de weke delen, ontstekingsprocessen van het bot, antibacteriële geneesmiddelen, fistels van de kaakholte, kysten en geneesmiddelen die voor de tand- en mondheekunde van enig belang zijn.

De manier waarop deze onderwerpen, in helder en begrijpelijk Engels, worden behandeld, bewijst dat de auteurs vanuit een grote ervaring publiceren.

Dit eerste deel kan ik studenten, algemeen-practici en specialisten in de mondheekunde van harte ter lezing aanbevelen; het tweede deel zie ik met belangstelling tegemoet.

W. A. M. van der Kwast

P. H. Wijk: *Behandeling non-vitale pulpa met formocresol*. Dissertatie Rijksuniversiteit te Groningen. 124 pag., 22 afb., 12 tabellen. N.V. Boekdrukkerij Dijkstra Niemeyer, Groningen 1971.

In deze goed verzorgde dissertatie worden de resultaten van endodontische behandelingen bij 102 elementen met non-vitale kanaalinhoud beschreven.

In de eerste 4 hoofdstukken worden aan de hand van een uitgebreid literatuuronderzoek de mogelijkheden tot behandeling van deze elementen aan een beschouwing onderworpen. De achtergrond van de schrijver kennende, verbaast het niet dat hij uitvoerig ingaat op het neutraliseren van toxische produkten met behulp van paraformaldehyde bevattende middelen. De behandelingsmethode, volgens het principe van De Boer, wordt in hoofdstuk 5 besproken. Het onderzoekmateriaal, het bacteriologisch onderzoek en de behandelingsuitvoering komen aan de orde in de hoofdstukken 6, 7 en 8, waarbij men zich helaas niet aan de indruk kan onttrekken dat te snel en op grond van te weinig gegevens wordt geconcludeerd.

Hetzelfde kan worden gesteld t.a.v. de resultaten. Het ontbreken van een duidelijke controlegroep laat de lezer in het onzekere over het voordeel van het gebruik van paraformaldehyde bevattende middelen bij non-vitale kanaalinhoud.

Het materiaal is te klein om conclusies te trekken. Zo blijken de 4 mislukte behandelingen precies verdeeld over de 4 behandelingsgroepen en zijn de elementen (9) zonder peri-apicale zwartingen voor 100% geslaagd, althans dat valt op te maken uit de laatste tabel.

Tenslotte mag worden opgemerkt dat de vlag de lading niet dekt. Het gebruikte formocresol vormt slechts een onderdeel van de behandeling. Naast de mechanische reiniging en het vullen van het wortelkanaal, hetzij met een vast vulmateriaal, hetzij met een pasta, heeft de applicatie van formocresol ten dienste gestaan van desinfectie en wellicht van detoxificatie.

De vraag blijft of het formocresol in het geheel wel zo essentieel is geweest.

C. O. Eggink

Intussen is deze studie, nagenoeg ongewijzigd, herdrukt in het kader van de serie Tandheekkundige Monografieën, uitgegeven door Stafleu & Tholen N.V. te Leiden. Ook de uitvoering van dit elfde deel in deze serie, eveneens gebonden in linnenband, laat niets te wensen over; de prijs bedraagt f 20,00, (Bfrs. 390).